

بر اساس اعلام موسسه پژوهش اقتصاد کشاورزی/ صادرات کشاورزی به ۵.۶ میلیارد دلار رسید

بر اساس اعلام موسسه پژوهشهای
برنامهریزی و اقتصاد کشاورزی، میزان
صادرات کشاورزی در سال ۱۳۹۵ حدود
۵۸۱۲ هزار تن به ارزش ۵۶۸۶ میلیون
دلار بوده که ۱۳ درصد ارزش صادرات
غیرنفتی را به خود اختصاص داده است.

به گزارش خبرگزاری فارس، موسسه پژوهشهای برنامهریزی و اقتصاد
کشاورزی و توسعه روستایی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی در پژوهشی
اعلام کرد: بازار و فروش در فرآیند تولید محصول کشاورزی از اهمیت
ویژه برخوردار است.

در جهان کنونی کشاورزی بر اساس بازار تنظیم می‌شود به گونه‌ای که قبل از برآورد نوع و میزان تولید محصول، برآورد می‌شود که چقدر تقاضا (داخلی و خارجی) وجود دارد و نیازها، سلیقه و ترجیحات مصرف‌کننده چیست و سپس تولید براساس آن برنامه‌ریزی شده و فرایند تولید آغاز می‌شود.

پس از تولید، مهم‌ترین کار، رساندن آن محصول به دست مصرف‌کننده است. این فرآیند در مفهومی به نام زنجیره عرضه محصول تبلور می‌یابد به طوری که تمام اقدامات و فعالیت‌هایی که بازیگران مختلف، قبل از تولید تا مصرف یک محصول انجام می‌دهند، در خود تعریف کرده و هر بازیگر نقش خود را به گونه‌ای اعمال می‌کند که کارایی، بهره‌وری و سودآوری را در چرخه، برای همه بازیگران به همراه داشته باشد و در نهایت نیاز مصرف‌کننده (نهایی یا واسطه‌ای) را تأمین سازد. این زنجیره شامل جریان کامل اطلاعات، محصولات، مواد و نهاده‌ها و منابع مالی بین مراحل مختلف تولید و فروشی یک محصول و تأمین نیاز مصرف‌کننده است. در جهان کنونی ایجاد و ارتقای زنجیره عرضه محصول توسط بخش خصوصی و مردمی، تنها راهکار ساماندهی و مدیریت بازار است. در این میان بازیگران بخشی تجارت خارجی به عنوان ارتباط‌دهنده تولید داخلی با بازار فروش خارجی نقش مهم و اساسی در توسعه پایدار بخش کشاورزی دارند. یکی از اهداف تولید، صادرات آن است. در ایران توسعه صادرات غیر تفتی و کاهش وابستگی اقتصاد به نفت ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است و در این میان این واقعیت که بسیاری از کشورها عمدتاً از طریق استراتژی توسعه صادرات و تفوق در بازارهای جهانی موفق به حفظ و تقویت رشد مداوم اقتصادی خود شده‌اند، بسیار واضح و مبرهن است. در دنیای کنونی توسعه صادرات تنها به افزایش درآمد ارزی از طریق صادرات کالا و خدمات محدود نشده بلکه نقش راهبری در رشد اقتصادی جهان بر عهده دارد. امروز تجارت (واردات و صادرات) هدفمند و برنامه‌ریزی شده در چارچوب زنجیره عرضه نه تنها منجر به ایجاد درآمد ارزی و ارزش افزوده بیشتر برای کشور شده بلکه می‌تواند مسیری برای رشد و توسعه پایدار باشد. در این میان تجارت بخش کشاورزی هم در زیرمجموعه صادرات غیرنفتی با استراتژی مشخص و هدفمند می‌تواند مسیر توسعه کشاورزی پایدار را هموار سازد. از این رو شناخت موقعیت تجارت محصولات کشاورزی و تغییر الگوی سبد وارداتی و صادراتی بخش کشاورزی می‌تواند تصویری از وضعیت موجود برای استراتژی تجارت بخش فراهم سازد. از این رو گزارش پیش رو به وضعیت تجارت محصولات کشاورزی در سال ۹۵ و مقایسه آن با سال ۹۴ پرداخته و در نهایت نتیجه‌گیری از

آن ارائه می‌دهد. لازم به ذکر است تحلیل حاضر از روند تجارت خارجی بخش کشاورزی حاصل جلسات متعدد کمیته مدیریت بازار محصولات کشاورزی مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی است.

- تراز تجاری بخش کشاورزی

در سال ۱۳۹۵ میزان صادرات بخش کشاورزی در حدود ۵۸۱۲ هزار تن به ارزش ۵۶۸۶ میلیون دلار بوده که از نظر وزنی در حدود ۴/۵ درصد وزن صادرات غیرنفتی و از نظر ارزشی در حدود ۱۳ درصد ارزش صادرات غیرنفتی را به خود اختصاص داده است. صادرات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ از نظر وزنی نسبت به سال ۹۴ در حد ۲۱/۸ درصد و از نظر ارزشی در حدود ۳/۶ درصد افزایش داشته است. مجموع ارزش واردات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ در حدود ۱۷۵۹۲ هزار تن به ارزشی ۸۷۸۰ میلیون دلار بوده که از نظر وزنی در حدود ۵۵ درصد و از نظر ارزشی ۲۰۶ درصد واردات غیرنفتی کشور را به خود اختصاص داده است. واردات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۹۴ از نظر وزنی ۵/۸ درصد و از نظر ارزشی در حدود ۱/۲ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۵ تراز تجاری بخش کشاورزی در حدود ۳۰۹۵ میلیون دلار کسری داشته که نسبت به سال ۹۴ که ۳۳۹۴ میلیون دلار کسری بوده در حدود ۹ درصد کسری تراز تجاری بخش کشاورزی کاهش داشته است؛ به عبارت دیگر بهبودی در تراز تجاری بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ اتفاق افتاده است.

تجارت محصولات کشاورزی به تفکیک زیر بخشها

خوراک دام

تجارت خوراک دام در سال ۱۳۹۵ نشان‌دهنده آن است که ایران کشور صادرکننده خوراک دام بوده است به طوری که میزان واردات خوراک دام به میزان ۸۰/۷ هزار تن و صادرات آن به میزان ۱۷۳/۱ هزار تن بوده که تراز تجاری آن مثبت و از نظر وزنی برابر با ۹۲/۴ هزار تن و از نظر ارزشی برابر با ۵ میلیون دلار بوده است. سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴ واردات خوراک دام از نظر وزنی ۶۴/۱ درصد و از نظر ارزشی ۳۷/۴ درصد افزایش داشته است. برای صادرات خوراک دام در سال ۱۳۹۵ نسبت به ۹۴ از نظر وزنی ۳۳/۱ درصد و از نظر ارزشی ۱۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. افزایش واردات خوراک دام به معنای اتکا بیشتر به خارج است. سهم خوراک دام در سبد وارداتی بخش کشاورزی از نظر وزنی در حدود ۰/۴ درصد و از نظر ارزشی در حدود ۰/۸ درصد است. در سبد صادراتی بخش کشاورزی از نظر وزنی ۲/۹ درصد و ارزشی ۱/۳ درصد است.

قیمت وارداتی خوراک دام در سال ۹۵ در حدود ۹۰ سنت برای هر کیلو بوده که نسبت به سال گذشته ۱۶/۳ درصد کاهش داشته و قیمت صادراتی ۴۰ سنت برای هر کیلو بوده که نسبت به سال گذشته ۱۵/۸ درصد تغییرات منفی داشته که کاهش قیمت وارداتی بیشتر از کاهش قیمت صادراتی آن بوده است. نسبت قیمت صادراتی به قیمت وارداتی خوراک دام در سال ۱۳۹۵ حاکی از آن است که قیمت به نفع واردات بوده به طوری که قیمت صادراتی در حدود ۵۰ درصد قیمت وارداتی بوده که نسبت به سال گذشته این نسبت در حدود ۰/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد و قیمت به نفع صادرات افزایش داشته است. خوراک دام در سال ۱۳۹۵ از نظر وزنی در واردات بخش کشاورزی دارای رتبه و از نظر ارزشی دارای رتبه هشتم و از نظر صادرات از نظر وزنی در رتبه پنجم و از نظر ارزشی در رتبه یازدهم است.

تجارت انواع روغن در سال ۱۳۹۵ نشان‌دهنده آن است که ایران کشور واردکننده انواع روغن بوده است به طوری که میزان واردات انواع روغن به میزان یک میلیون تن و صادرات آن به میزان ۴۷/۹ هزار تن بوده که تراز تجاری آن منفی و از نظر وزنی برابر با ۹۵۶ هزار تن و از نظر ارزشی برابر با ۹۳۳/۶ میلیون دلار بوده است. سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴ واردات انواع روغن از نظر وزنی ۱۰/۶ درصد و از نظر ارزشی ۱۱/۵ درصد کاهش را نشان می‌دهد. برای صادرات انواع روغن در سال ۱۳۹۵ نسبت به ۹۴ از نظر وزنی ۳۱/۶ درصد و از نظر ارزشی ۸/۱ درصد افزایش را نشان می‌دهد. کاهش واردات انواع روغن به معنای اتکا بیشتر به داخل است. سهم انواع روغن در سبد وارداتی بخش کشاورزی از نظر وزنی در حدود ۵/۷ درصد و از نظر ارزشی در حدود ۹/۹ درصد است. در سبد صادراتی بخش کشاورزی از نظر وزنی ۰/۸ درصد و ارزشی ۱/۲ درصد است. قیمت وارداتی انواع روغن در سال ۹۵ در حدود ۹۰ سنت برای هر کیلو بوده که نسبت به سال گذشته ۱/۱ درصد کاهش داشته و قیمت صادراتی یک دلار و ۵۰ سنت برای هر کیلو بوده که نسبت به سال گذشته ۱۷/۹ درصد تغییرات منفی داشته است. نسبت قیمت صادراتی به قیمت وارداتی انواع روغن در سال ۱۳۹۵ حاکی از آن است که قیمت به نفع صادرات بوده به طوری که در حدود ۶۹ درصد بیشتر از واردات بوده که نسبت به سال گذشته این نسبت در حدود ۱۷ درصد کاهش نشان می‌دهد و قیمت به نفع واردات افزایش داشته است. در میان محصولات مهم بررسی‌شده، انواع روغن در سال ۱۳۹۵ از نظر وزنی در واردات دارای رتبه ششم و از نظر ارزشی دارای رتبه سوم و از منظر صادرات از نظر وزنی در رتبه نهم و از نظر ارزشی در رتبه دهم است.

نتیجه‌گیری

بررسی تحولات الگوی تجارت بخش کشاورزی در سال ۹۵ در مقایسه با سال ۹۴ نشان می‌دهد که:

۱- تراز تجاری بخش کشاورزی بهبود یافته است. در سال ۱۳۹۵ تراز تجاری بخش کشاورزی در حدود ۳۰۹۵ میلیون دلار کسری داشته که نسبت به سال ۹۴ که ۳۳۹۴ میلیون دلار کسری بوده در حدود ۹ درصد کسری تراز تجاری بخش کشاورزی کاهش داشته است.

۲- در سال ۱۳۹۵ صادرات بخش کشاورزی از نظر وزنی در حدود ۵/۴ درصد وزن صادرات غیرنفتی و از نظر ارزشی در حدود ۱۳ درصد ارزش صادرات غیرنفتی را به خود اختصاص داده است. صادرات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ از نظر وزنی نسبت به سال ۹۴ در حد ۲۱/۸ درصد و از نظر ارزشی در حدود ۳/۶ درصد افزایش داشته است.

۳- مجموع ارزش واردات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ از نظر وزنی در حدود ۵۵ درصد و از نظر ارزشی ۲۰/۶ درصد واردات غیرنفتی کشور را به خود اختصاص داده است. واردات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۹۴ از نظر وزنی ۵/۸ درصد و از نظر ارزشی در حدود ۱/۲ درصد کاهش داشته است.

۴- اطلاعات نشان می‌دهد که سهم صادرات بخش کشاورزی نسبت به سهم واردات آن در سبد صادرات و واردات غیرنفتی کمتر است؛ یعنی بخش کشاورزی جایگاه وارداتی دارد.

۵- اطلاعات نشان می‌دهد که مهم‌ترین زیربخش صادراتی از نظر ارزشی به ترتیب مواد خام و تازه باغی، مواد خام و تازه زراعی و محصولات لبنی و از نظر وزنی به ترتیب مواد خام و تازه زراعی، مواد خام و تازه باغی و محصولات فرآوری زراعی می‌باشد.

۶- اطلاعات نشان می‌دهد که مهم‌ترین زیربخش وارداتی از نظر ارزشی به ترتیب مواد خام و تازه زراعی، مواد خام و تازه باغی و محصولات فرآوری‌شده باغی و از نظر وزنی به ترتیب مواد خام و تازه زراعی، محصولات فرآوری زراعی و مواد خام و تازه باغی می‌باشد.

۷- در میان محصولات منتخب بررسی‌شده بخش کشاورزی از نظر صادراتی به ترتیب از منظر ارزشی پسته، گوجه‌فرنگی و زعفران رتبه‌های اول تا سوم را دارا بوده که در حدود ۳۳/۴ درصد ارزشی صادرات بخش کشاورزی

را به خود اختصاص داده است. از نظر ارزش وارداتی مهم‌ترین محصولات بررسی‌شده به ترتیب ذرت، دانه‌های روغنی و برنج بوده که در حدود ۳۱/۷ درصد ارزش واردات بخش کشاورزی را به خود اختصاص داده‌اند.

۸ بررسی تجارت ۲۶ محصولات منتخب شده بخش کشاورزی نشان می‌دهد که از نظر صادرات این تعداد محصولی در حدود ۴۹/۴ درصد وزن صادرات و ۵۶/۲ درصد ارزش صادرات بخش کشاورزی را به خود اختصاص داده‌اند. از منظر واردات در حدود ۹۲/۶ درصد وزن واردات و ۷۸/۷ درصد ارزش واردات بخش کشاورزی را دارا می‌باشند.

۹ در میان محصولات بررسی‌شده بالاترین قیمت صادراتی به ترتیب مربوط به زعفران (۱۳۹۰ دلار برای هر کیلو)، پسته (۹/۲ دلار برای هر کیلو) و کره (۴/۲ دلار برای هر کیلو) بوده است.

۱۰ در میان محصولات بررسی‌شده بالاترین قیمت وارداتی به ترتیب مربوط به شیرخشک (۷/۸ دلار برای هر کیلو)، چای (۴/۶ دلار برای هر کیلو) و گوشت قرمز (۴/۱ دلار برای هر کیلو) بوده است.

۱۱ اطلاعات سال ۹۵ نشان می‌دهد که تراز تجاری محصولات سیب‌زمینی، گوجه‌فرنگی، پیاز و موسیر، پسته، خرما، انگور، سیب، زعفران، سیر خشک، گوشت مرغ و تخم‌مرغ مثبت و بقیه محصولات بررسی‌شده منفی است؛ به عبارت دیگر در محصولاتی که تراز تجاری مثبت است ایران کشور صادرکننده خالص و در محصولاتی که تراز تجاری منفی است واردکننده خالص است.